

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o systémoch kvality poľnohospodárskych výrobkov“

[KOM(2010) 733 v konečnom znení – 2010/0353 (COD)]

(2011/C 218/22)

Spravodajca: **José María ESPUNY MOYANO**

Európsky parlament (18. januára 2011) a Rada (27. januára 2011) sa rozhodli podľa článku 43 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o systémoch kvality poľnohospodárskych výrobkov“

KOM(2010) 733 v konečnom znení – 2010/0353 (COD).

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 6. apríla 2011.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 471. plenárnom zasadnutí 4. a 5. mája 2011 (schôdza z 5. mája 2011) prijal 82 hlasmi za, pričom nikto nehlasoval proti a 3 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závěry a odporúčania

1.1 EHSV podporuje iniciatívu Európskej komisie začleniť do balíka kvality všetky európske právne predpisy týkajúce sa kvality poľnohospodárskych výrobkov. Vytvorí tým všeobecnú a súdržnejšiu politiku v tejto oblasti, pričom v prvom rade prispeje k budovaniu silnejšieho a dynamickejšieho európskeho poľnohospodársko-potravinárskeho sektora. Výbor považuje za dôležité zlepšovanie kvality európskych výrobkov a ich pridanej hodnoty, ako aj skvalitnenie informácií pre spotrebiteľov, a to prostredníctvom zlepšenia nástrojov a ustanovení EÚ v tejto oblasti.

1.2 Výbor pozitívne hodnotí súčasné systémy kvality na úrovni Spoločenstva (chránené označenie pôvodu, chránené zemepisné označenie a zaručená tradičná špecialita) a uznáva, že ide o vynikajúce iniciatívy na podporu európskych výrobkov. EHSV si myslí, že označenie určitých výrobkov takýmto certifikátom dodáva územiu, poľnohospodárom a výrobcom skutočnú pridanú hodnotu, čo je prínosom aj pre konečného spotrebiteľa. Súhlasí tiež s Komisiou v tom, že tieto systémy prispievajú k politike rozvoja vidieka. Výbor však chce pripomenúť, že je dôležité, aby sa kvalita európskych výrobkov a spôsobu ich výroby uznávala nielen na vnútornom trhu, ale aj (a najmä) na medzinárodnom trhu, a tiež aby sa kvalita výrobkov podporovala, a žiada o dôkladné uznávanie a kontrolu uvádzania na trh poľnohospodársko-potravinárskych výrobkov na všetkých úrovniach ⁽¹⁾.

1.3 EHSV víta zachovanie odlišností medzi systémami kvality chránené označenie pôvodu a chránené zemepisné označenie,

hoci sa nazdáva, že navrhnuté vymedzenia pojmov sú menej jasné ako vymedzenia v nariadení č. 510/2006. Zároveň však ľutuje, že nový text nerozlišuje tri etapy výroby (rastlinná alebo živočíšna výroba – spracovanie – balenie) a zmieňuje sa len o etape výroby.

1.4 EHSV sa nazdáva, že pokiaľ ide o požiadavky na certifikáciu výrobkov označením zaručená tradičná špecialita, súvisí tradícia určitého výrobku okrem časového vývoja, ako sa uvádza v návrhu, aj s inými parametrami, medzi ktoré patria samotné charakteristiky surovín, spôsob výroby alebo spracovania, kultúra danej oblasti, ako aj iné vlastnosti a podmienky. Zaručené tradičné špeciality sa okrem toho neustále vyvíjajú, a preto EHSV nesúhlasí s názorom, že počet rokov by mal byť základným parametrom pre začlenenie výrobku do tejto kategórie.

1.5 EHSV zastáva názor, že obmedzenie systému zaručených tradičných špecialít iba na registráciu s vyhradením názvu, by mohlo nielen podstatne znížiť počet registrácií, ale aj odstrániť nástroj, ktorý odmeňuje rozmanitosť a výrobcu, ktorý sa rozhodne vyrábať určitú potravinu v súlade s tradíciou. Vzhľadom na to EHSV navrhuje, aby po uplynutí prechodného obdobia Komisia navrhla taký systém, ktorý umožní zachovať zaručené tradičné špeciality, ktoré budú zaregistrované bez vyhradenia názvu pred nadobudnutím účinnosti tohto nariadenia.

1.6 Pokiaľ ide o nepovinné výrazy kvality, EHSV žiada, aby sa mohla prehodnotiť možnosť začleniť a uznať horské výrobky ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 18, 19.1.2011, s. 1 – 4 „Posilnenie európskeho poľnohospodársko-potravinárskeho modelu“ a Ú. v. EÚ C 18, 19.1.2011, s. 5 – 10 „Informovanie o kvalite poľnohospodárskych produktov“.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 120, 16.5.2008, s. 47 – 48 „Poľnohospodárstvo v osobitne znevýhodnených prírodných oblastiach“.

1.7 Pojem kvality by sa mal v budúcnosti rozšíriť, aby mohol spotrebiteľ lepšie rozlišovať jednotlivé formy chovu zvierat, ako je tomu pri vajciach už dnes. Zároveň by mali sugestívne reklamy na obaloch (napríklad obrázky pasúcich sa kráv alebo názvy ako „alpské mlieko“) zodpovedať samotnému výrobku. EHSV očakáva od Komisie príslušné konkrétne návrhy.

1.8 EHSV vyzýva Komisiu, aby navrhla vhodné následné opatrenia s cieľom umožniť splnenie technických požiadaviek vyplývajúcich zo zapojenia do systémov kvality EÚ.

1.9 EHSV súhlasí s tým, že ďalšie pravidlá, ktoré Komisia navrhuje ako doplnenie špecifikácie výrobku pre udelenie chráneného označenia pôvodu alebo chráneného zemepisného označenia, ako aj pre nepovinné výrazy kvality, by mali byť prijaté prostredníctvom delegovaných aktov.

1.10 Pokiaľ ide o uvádzanie miesta pestovania a/alebo pôvodu týkajúce sa produktov rastlinnej a živočíšnej výroby stanovené v obchodných normách, EHSV žiada, aby sa pri posúdení vplyvu každého jednotlivého prípadu konkrétne uviedla analýza nákladov a prínosu. Povinnosť označenia pôvodu pri určitých poľnohospodársko-potravinárskych výrobkoch sa okrem toho zavádza aj v návrhu nariadenia o informáciách pre spotrebiteľa, pričom posledné dokumenty na túto tému uznávajú potrebu posúdenia vplyvu každého jednotlivého prípadu. EHSV žiada, aby sa aj naďalej vyvíjalo úsilie o definovanie a zaručenie súladu medzi jednotlivými balíkmi právnych predpisov, pričom sa zabráni ich vzájomnému prekrývaniu.

1.11 V súlade so smernicami o označovaní výrobkov, ktoré používajú výrobky s chráneným označením pôvodu a chráneným zemepisným označením ako zložky, ako aj s osvedčenými postupmi, ktoré možno uplatniť v dobrovoľných systémoch certifikácie, EHSV poukazuje na význam týchto iniciatív a vyzýva k podpore ich plnenia.

2. Zhrnutie oznámenia

2.1 Cieľom balíka kvality je zlepšiť ustanovenia Únie v oblasti kvality poľnohospodárskych výrobkov a rovnako aj v oblasti prevádzky vnútroštátnych a súkromných systémov certifikácie s cieľom zabezpečiť, aby boli jednoduchšie, transparentnejšie, zrozumiteľnejšie, lepšie prispôsobiteľné inováciám a aby menej zťažovali výrobcov a správcov.

2.2 V roku 2009 uverejnila Komisia oznámenie KOM(2009) 234 o politike kvality poľnohospodárskych výrobkov, v ktorom stanovila tieto strategické usmernenia:

- zlepšiť komunikáciu medzi poľnohospodármi, kupujúcimi a spotrebiteľmi týkajúcu sa vlastností poľnohospodárskych výrobkov,
- zvýšiť súdržnosť nástrojov politiky EÚ v oblasti kvality poľnohospodárskych výrobkov,

— znížiť zložitosť s cieľom uľahčiť poľnohospodárom, výrobcom a spotrebiteľom využívanie a chápanie rozličných systémov a pojmov v oblasti označovania.

2.3 Balík kvality obsahuje:

2.3.1 návrh nariadenia, ktorým sa zjednodušuje správa systémov kvality tým, že sa spájajú do jedného legislatívneho nástroja. Toto nariadenie zabezpečuje súdržnosť medzi jednotlivými nástrojmi a zlepšuje zrozumiteľnosť systémov pre zainteresované strany;

2.3.2 návrh nariadenia o obchodných normách, ktorým sa zvýši transparentnosť a zjednodušia sa príslušné postupy;

2.3.3 usmernenia, ktoré stanovujú osvedčené postupy pre dobrovoľné systémy certifikácie poľnohospodárskych výrobkov a potravín;

2.3.4 usmernenia pre označovanie potravín, ktoré používajú výrobky s chráneným označením pôvodu (CHOP) a chráneným zemepisným označením (CHZO) ako zložky.

2.4 Označenia pôvodu a zemepisné označenia

Návrh zachováva a posilňuje systém kvality pre poľnohospodárske výrobky a potraviny bez toho, aby sa dotkol systémov, ktoré regulujú zemepisné označenia vín, aromatizovaných vín a liehovín. Okrem toho, súčasný proces registrácie skracuje lehoty, stanovuje sa súbor minimálnych spoločných pravidiel pre úradné kontroly a zachováva sa rozsah nariadenia (poľnohospodárske výrobky na ľudskú spotrebu a ďalšie výrobky).

2.5 Zaručené tradičné špeciality

Zachováva sa systém vyhradenia názvov, ale ruší sa možnosť registrácie názvov bez vyhradenia. Zjednodušuje sa systém registrácie, kritérium tradície sa predlžuje na 50 rokov a systém je obmedzený na hotové jedlá a spracované výrobky.

2.6 Nepovinné výrazy kvality

Navrhne sa zaradiť tieto výrazy do nariadenia s cieľom poukázať na pridanú hodnotu a podporiť niektoré špecifické obchodné normy (hydina chovaná vo voľnom výbehu, med kvetového pôvodu, olivový olej z prvého lisovania za studena), pričom sa prispôbia právnomu rámcu Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

2.7 Obchodné normy

Návrh stanovuje ako všeobecné pravidlo, že Komisia prijme obchodné normy prostredníctvom delegovaných aktov. Vo všetkých sektoroch sa zavedie právny základ pre povinné označovanie miesta poľnohospodárskej výroby v súlade so špecifickými podmienkami každého sektora. Každý prípad sa bude posudzovať samostatne, pričom sa začne mliekarenským sektorom.

2.8 Zásada subsidiarity

Táto zásada sa zavedie s cieľom zaručiť, aby boli názvy a výrazy, ktoré dodávajú systémom pridanú hodnotu, rovnako chránené vo všetkých členských štátoch EÚ, pričom sa zabráni zavádzaniu spotrebiteľov alebo prekážkam obchodu v rámci Únie. Efektívne a účinné určenie príslušných práv sa vykoná na úrovni EÚ. Naopak, spracovanie a analýza žiadostí sa uskutoční na vnútroštátnej úrovni, pretože práve na tejto úrovni je to efektívnejšie a účinnejšie.

2.9 Zásada proporcionality

S cieľom zaručiť dôveryhodnosť systémov kvality a efektívneho dodržania požiadaviek sa výrobcovia musia zaviazat', že prevezmú zodpovednosť a prijmú záväzok kvality týchto systémov a zároveň budú mať právo zaradiť sa do systému, ktorý si vyberú. Tieto podmienky účasti a kontroly budú primerané záruke, ktorou sa zabezpečuje príslušná kvalita.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Balík kvality po prvýkrát vytvára všeobecnú politiku systémov kvality Spoločenstva a výrazov kvality o pridanej hodnote poľnohospodárskych výrobkov, ako aj o obchodných normách. Obsahuje tiež dve usmernenia pre dobrovoľné systémy certifikácie a používanie výrobkov s CHOP a CHZO ako zložiek. EHSV víta úsilie Komisie, ktoré vyvinula v uplynulých troch rokoch s cieľom vytvoriť tento ambiciózný jednotný systém na základe mnohých existujúcich legislatívnych textov, ktoré boli vypracované osobitne pre každý sektor.

3.2 Komisia tvrdí, že sila európskej poľnohospodársko-potravinárskej výroby spočíva v jej rozmanitosti, v zručnosti výrobcov, v pôde a územiach, na ktorých výroba prebieha. EHSV s týmto názorom súhlasí. Zároveň tiež súhlasí s tým, že systémy kvality Spoločenstva podporujú diverzifikáciu výroby, chránia výrobky pred zneužitím alebo napodobňovaním a pomáhajú spotrebiteľom spoznať vlastnosti a charakteristické znaky výrobkov. EHSV podporuje názor, že jednotlivé systémy kvality sú vynikajúcimi iniciatívami na propagáciu európskych výrobkov. Výbor však pripomína, že je dôležité, aby sa kvalita týchto výrobkov uznávala na medzinárodnej úrovni. Aby sa mohlo európske poľnohospodárstvo a potravinársko-spracovateľský priemysel zachovať a ďalej rozvíjať, nestačí zvyšovať povedomie o európskej kvalite len na vnútornom trhu, treba ju propagovať aj na iných trhoch. V tejto súvislosti EHSV zdôrazňuje, že je dôležité chrániť európsky model výroby a poukazuje na potrebu vytvorenia rovnakých podmienok pri uvádzaní výrobkov z EÚ a z tretích krajín na trh, a to pokiaľ ide o kvalitu, zdravie, životné prostredie a dobré životné podmienky zvierat, ako to už uznalo predsedníctvo Rady vo svojich záveroch k oznámeniu Európskej komisie o SPP do roku 2020.

3.3 Systémy kvality poľnohospodárskych výrobkov dodávajú regiónom, v ktorých sa tieto výrobky produkujú, pridanú hodnotu, pričom prispievajú k cieľu zachovania rozmanitosti

a zvýšenia konkurencieschopnosti poľnohospodárskych a spracovateľských činností. Tým prispievajú k plneniu cieľov politiky rozvoja vidieka, ktoré sú začlenené do oznámenia Komisie o SPP do roku 2020 (KOM(2010) 672). EHSV víta takúto súdržnosť medzi oboma politikami a žiada, aby bolo toto nariadenie o systémoch kvality poľnohospodárskych výrobkov tiež v súlade s prioritami iných politík, ako je stratégia Európa 2020 (vytváranie hodnoty, podpora inovácií, zvyšovanie konkurencieschopnosti výroby, ochrana životného prostredia, účinné využívanie zdrojov atď.). Zároveň žiada, aby nariadenie zohľadnilo výzvy jednotného trhu (výrazný, udržateľný a spravodlivý rast podnikov a lepšie fungovanie vnútorného trhu) a aby bolo v súlade s cieľmi politík zameraných na ochranu a informovanosť spotrebiteľov, hospodársku súťaž a vonkajší trh.

3.4 Pokiaľ ide o smernice o označovaní výrobkov, ktoré používajú výrobky s chráneným označením pôvodu a chráneným zemepisným označením ako zložky (2010/C 341/03), EHSV poukazuje na význam tejto iniciatívy a vyzýva k podpore jej plnenia.

3.5 Výbor tiež pozitívne hodnotí návrh usmernení Komisie pre osvedčené postupy v dobrovoľných systémoch certifikácie (2010/C 341/04). V posledných rokoch došlo k zvýšeniu predaja poľnohospodárskych výrobkov, ktoré nie sú označené v súlade s predpismi, čo viedlo k zavedeniu etických, sociálnych a environmentálnych požiadaviek. Ďalej je tiež potrebné, rovnako ako uvádza Komisia, zabezpečiť väčšiu dôveryhodnosť, transparentnosť a jednoznačnosť dohôd v dodávateľskom reťazci. Výbor požiadal Komisiu, aby vypracovala tieto usmernenia⁽³⁾, a preto nalieha na všetky organizácie, ktoré v súčasnosti prevádzkujú systémy certifikácie pre všetky poľnohospodárske výrobky, aby prehodnotili svoje systémy s cieľom dosiahnuť čo najväčší súlad s usmerneniami pre osvedčené postupy.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Chránené označenie pôvodu (CHOP) a chránené zemepisné označenie (CHZO)

4.1.1 EHSV s uspokojením konštatuje, že sa zachovali oba systémy kvality, no ľutuje, že v novom návrhu vymedzenia pojmov sa neponechali tri etapy výroby (rastlinná alebo živočíšna výroba – spracovanie – balenie).

4.1.2 EHSV uznáva, že tieto poľnohospodárske výrobky prispievajú k zachovaniu tradičných foriem výroby a životného prostredia, a to nielen v prospech výrobcov a spracovateľov, ale aj v prospech spotrebiteľov. Uznanie týchto systémov kvality okrem toho prispieva k rozvoju vidieka v danej oblasti tým, že obyvateľov viaže k určitému územiu, zlepšuje kvalitu ich života, posilňuje a podporuje pracovné príležitosti a podnikateľskú činnosť a zároveň podporuje účinné využitie prírodných zdrojov.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 28, 3.2.2006, s. 72 – 81 „Etický obchod a systémy záruk pre spotrebiteľov“.

4.1.3 Aby mohli výrobcovia používať označenia CHOP a CHZO, musia splniť príslušnú špecifikáciu. V súlade s návrhom a aby sa zabezpečilo, že táto špecifikácia výrobku poskytne relevantné a stručné informácie, môže Komisia prostredníctvom delegovaných aktov stanoviť ďalšie pravidlá. Pokiaľ ide o chránené zemepisné označenia, EHSV zastáva názor, že vždy, keď je miesto výroby použitého poľnohospodárskeho produktu odlišné od miesta pôvodu spracovanej potraviny, musí to byť uvedené na etikete.

4.1.4 EHSV podporuje a presadzuje, a to aj na žiadosť zoskupení výrobcov, aby práve členské štáty prostredníctvom administratívnych alebo právnych krokov predchádzali alebo bránili akémukoľvek zneužívaniu CHOP alebo CHZO.

4.2 Zaručené tradičné špeciality

4.2.1 EHSV víta, že zaručené tradičné špeciality (ZTŠ) sa zachovali ako jeden zo systémov kvality určitých výrobkov, pretože toto označenie predstavuje jediný spôsob uznávania tradičných výrobkov pochádzajúcich z niektorého členského štátu.

4.2.2 EHSV sa nazdáva, že pokiaľ ide o požiadavky na certifikáciu výrobkov s označením zaručená tradičná špecialita, obmedzenie systému zaručených tradičných špecialít iba na registráciu s výhradou názvu by mohlo nielen podstatne znížiť počet registrácií, ale aj odstrániť nástroj, ktorý odmeňuje rozmanitosť a výrobcu, ktorý sa rozhodne vyrábať určitú potravinu v súlade s tradíciou. Vzhľadom na to EHSV navrhuje, aby po uplynutí prechodného obdobia Komisia navrhla taký systém, ktorý umožní zachovať zaručené tradičné špeciality zaregistrované bez rezervovania názvu pred nadobudnutím účinnosti tohto nariadenia. Na druhej strane, tradícia určitého výrobku súvisí okrem časového vývoja, ako sa uvádza v návrhu, aj s inými parametrami, medzi ktoré patria samotné charakteristiky surovín, spôsob výroby alebo spracovania, kultúra danej oblasti, ako aj iné vlastnosti a podmienky. Výbor preto navrhuje, aby sa na takéto označenie výrobku ako jediný parameter nepoužíval len určitý počet rokov.

4.3 Označenia a symboly systému kvality a úloha výrobcov

4.3.1 Návrh nariadenia stanovuje, že zoskupenia výrobcov sa môžu podieľať na zabezpečení kvality svojich výrobkov na trhu, vykonávať informačnú a propagačnú činnosť, zaručiť súlad výrobkov s ich špecifikáciami a prijímať opatrenia, ktoré umožnia zlepšiť fungovanie týchto systémov. EHSV podporuje a víta toto zlepšenie systému, ktoré posilňuje a objasňuje úlohu takýchto zoskupení a podporuje väčšie zapojenie zoskupení

nielen v súvislosti s usmerňovaním ponuky na trhu, ale aj s používaním výrobkov s CHOP a CHZO ako zložiek. Žiada však, aby toto oprávnenie nepoškodzovalo osobitné ustanovenia týkajúce sa organizácií výrobcov a medziodvetvových organizácií, ktoré sú stanovené v nariadení (ES) č. 1234/2007. Na druhej strane EHSV víta, že hospodárske subjekty, ktoré pripravujú, uskladňujú alebo predávajú výrobky s označením CHOP, CHZO alebo ZTŠ, podliehajú úradnej kontrole.

4.4 Ďalšie údaje k obsiahlejšej politike kvality

4.4.1 EHSV zastáva názor, že pokiaľ ide o „kvalitu“, mali by sa v budúcnosti uvádzať aj konkrétnejšie informácie, napr. o podmienkach chovu zvierat (výbehový chov, podstielkový chov atď.). Zodpovedajúce diferencovanie sa javí ako vhodné na to, aby spotrebiteľ mohol lepšie rozlišovať medzi jednotlivými druhmi výroby, a takisto sa javí ako potrebné na odlíšenie priemyselných foriem výroby od roľníckej výroby. Ako kladný príklad možno spomenúť už používané označovanie vajec a Komisiu žiadame, aby vypracovala návrhy aj pre iné oblasti chovu zvierat.

4.4.2 Okrem toho je dnes ešte možné uvádzať na obaloch také informácie, ktoré spotrebiteľovi sugerujú určité vlastnosti bez toho, aby sa nimi produkt naozaj musel vyznačovať. Napríklad na mliekových obaloch sa zobrazujú pasúce sa kravy, hoci nie je zaručené, že mlieko pochádza od kráv z výbehového chovu, alebo sa na trh uvádza „alpské mlieko“, aj keď nepochádza z alpského regiónu, ale napr. z Maďarska. Podobne pri šunke s označením „Schwarzwälder Schinken“ sa výrobky v danom regióne prakticky iba údia, ale mäso sa tam nevyrába. EHSV to považuje za zavádzanie: ide o predstierania vlastností, ktoré výrobok nemá, a teda o klamanie zákazníka. V návrhu Komisie výbor nenachádza jasné vyjadrenie, že takejto praxi sa má zamedziť.

4.5 Proces vybavenia žiadosti a registrácie

4.5.1 Komisia predkladá niekoľko návrhov s cieľom skrátiť postup registrácie a EHSV súhlasí s tým, že to môže priniesť určité zlepšenie. V súvislosti so zrušením pravidelného uverejňovania žiadostí raz mesačne však EHSV žiada, aby sa zväzilo zachovanie tohto uverejňovania s cieľom umožniť jeho monitorovanie, a to vzhľadom na navrhnuté skrátenie lehoty na podávanie námietok len na dva mesiace.

4.5.2 Naopak, pokiaľ ide o zabezpečenie toho, aby generické označenia nemohli byť zaregistrované ako CHOP alebo CHZO, sa EHSV nazdáva, že návrh by mal byť podložený adekvátnym hodnotením na vnútroštátnej úrovni aj na úrovni Spoločenstva.

V Bruseli 5. mája 2011

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON